

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มุ่งศึกษา “วิธีวิทยาและองค์ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์และวัฒนธรรม” ของนักวิชาการทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อาวุโสจำนวน 12 คน และศึกษาแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงในวงวิชาการมนุษยศาสตร์ตั้งแต่ทศวรรษ 2520 ถึงสิ้นทศวรรษ 2550

ผลการวิจัยพบว่า “พื้นฐานความคิด” ของนักวิชาการมีผลอย่างลึกซึ้งต่อวิธีวิทยาและองค์ความรู้ที่นักวิชาการสร้างขึ้น นักวิชาการหลายคนมีความคิดแบบมนุษยนิยม หลายคนให้ความสำคัญแก่จริยธรรม นักวิชาการส่วนหนึ่งให้ความสำคัญแก่การศึกษาลักษณะเฉพาะของมนุษย์และวัฒนธรรม นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งมีมุมมองที่เน้นความเป็นสากล นักวิชาการบางส่วนสร้างความรู้ภายใต้อุดมการณ์ชาตินิยมอย่างเต็มที่ แต่บางส่วนปฏิเสธชาตินิยมแบบทางการ และบางส่วนก็ถึงกับสร้างความรู้เพื่อต่อต้าน ทอບได้ หรือต่อสู้กับชาตินิยมแบบทางการ อย่างไรก็ตาม มุมมองและแนวการวิเคราะห์ภายใต้แนวคิดเหล่านี้มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง อุดมการณ์ และจุดมุ่งหมายในการสร้างความรู้ของนักวิชาการแต่ละคน วิธีวิทยาและองค์ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์และวัฒนธรรมจึงมีความแตกต่างหลากหลาย

ดังนั้น แม้แต่นักวิชาการที่มีพื้นฐานความคิดบางประการคล้ายคลึงกัน แต่ความรู้ในสาขาวิชาที่แต่ละคนได้รับการหล่อหลอมมาประกอบกับจุดมุ่งหมายในการสร้างความรู้ที่แตกต่างกันก็ทำให้เลือกวิธีวิทยาและสร้างองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่านักวิชาการที่สมาทานอุดมการณ์ชาตินิยมแบบทางการได้พยายามอย่างต่อเนื่องที่จะประเมินคุณค่าศิลปะเพื่อยืนยันความสำเร็จระดับสูงของวรรณกรรมและศิลปะแขนงอื่นๆ ของไทยในระดับที่ทัดเทียมหรือเหนือกว่าตะวันตก เน้นการผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตกหรือตะวันออกกับศิลปะไทยอย่างลงตัว พร้อมกับลดทอนพลังของวิธีคิดและวิธีวิทยาใหม่ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย และสร้างทฤษฎีจากแผ่นดินแม่ ในขณะที่นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งสร้างความรู้เพื่อเสนอ “สัจจะ” ในมิติที่ตนเองเห็นว่ามีมีความสำคัญ และนักวิชาการอีกส่วนหนึ่งสร้างความรู้เพื่อให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงการต่อสู้ทางการเมืองในปริภูมิทางวัฒนธรรม และ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แทรกซึมอยู่ในการให้ความหมายต่อคนกลุ่มต่างๆ ทั้งในเชิงชนชั้น ชาติพันธุ์ เพศสถานะ ตลอดจนการให้ความหมายแก่พื้นที่ ซึ่งมีการปะทะ ต่อรอง ชัดขึ้น หรือต่อต้าน ซึ่งแสดงออกในการต่อสู้ช่วงชิงความหมายต่างๆ พร้อมกับแสดงให้เห็นความลักลั่น ย้อนแย้ง เพื่อลดทอนพลังของเรื่องเล่ากระแสหลักหรืออุดมการณ์หลักในสังคม

สำหรับวงวิชาการมนุษยศาสตร์โดยทั่วไปนั้น การปฏิเสธระบอบทัศน์แบบสมัยใหม่และการใช้วิธีวิทยาแบบหลังสมัยใหม่เป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา รวมทั้งการใช้วิธีวิทยาแบบรื้อสร้าง ทฤษฎีหลังอาณานิคม และทฤษฎีสัมพันธบท การใช้วิธีวิทยาดังกล่าวนี้ทำให้นักวิชาการจำเป็นต้องอาศัยความรู้แบบสหวิทยาการ ส่วนในอนาคต วงวิชาการมนุษยศาสตร์มีแนวโน้มปรับตัวโดยการใช้ความรู้ทางสังคมศาสตร์และประวัติศาสตร์มากขึ้น ดังเห็นตัวอย่างได้ชัดเจนจากวิทยานิพนธ์ทางประวัติศาสตร์ ผลงานของนักวิชาการในสาขารรณกรรม นอกจากนี้แนวโน้มในการศึกษาในเชิงวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) เพื่อเข้าใจมนุษย์และวัฒนธรรมจากมุมมองใหม่ๆ ก็เป็นทางเลือกที่สำคัญของนักมนุษยศาสตร์ในปัจจุบันและอนาคต

Abstract

This research project aims to study the Methodology and Body of Knowledge Related to Humans and Culture by 12 senior academics in the humanities and social sciences and the trends of change in academic circles in the humanities from c 1977 to c 2007.

The research found that the conceptual basis of academics had profound implications for the methodology and body of knowledge which they created. Many academics had a humanist ideology. Many gave importance to morality. One group of academics gave importance to studying the distinctive characteristics of humans and culture; another group had a view that emphasized globalism. Some academics created knowledge completely under a nationalist ideology but others rejected official nationalism and yet others even created knowledge to oppose, refute or struggle against official nationalism. However the perspectives and analyses under these concepts differ according to the background, ideology and objectives in creating knowledge of each academic. The methodologies and bodies of knowledge related to humans and culture therefore contain many differences.

Even if academics have a conceptual basis that is similar in some points, the knowledge in the subjects in which each person has been instructed and the different objectives in creating knowledge make them choose different methodologies and create different bodies of knowledge. It will be seen that academics who practice the official nationalist ideology have continually tried to assess artistic values to affirm a high degree of accomplishment of Thai literature and other branches of the arts at a level that equals or exceeds that of the west, or emphasizes the complete integration of western

or eastern and Thai art, while diminishing the strength of new ideologies and methodologies that will influence the values of Thai arts and culture, and have created a theory from the motherland. Meanwhile another group of academics created knowledge to propose “truths” in a dimension that they themselves saw as important, and yet another group created knowledge so that people in society could be aware of the political fight within the boundaries of culture and the power relations that infiltrate the assignment of meaning to people in different groups in terms of class, ethnicity and gender and the assignment of meaning to sites of conflict, negotiation, defiance or opposition. This is expressed by disputing different meanings and showing overlapping inconsistencies to diminish the power of these mainstream issues or basic ideology of society.

For academic circles in the humanities in general, the rejection of modern paradigms and the use of postmodern methodologies is a trend that occurred in the decade after 1987 together with the use of deconstructionist methodologies, post-colonial theories and intertextuality theories. The use of these theories requires academics to rely on interdisciplinary knowledge. In future, academic circles in the humanities will tend to adapt by using more knowledge from the social sciences and sciences. Clear examples can be seen from dissertations in history and the work of academics in literature. Also the trend in cultural studies to understand humans and culture from new perspectives is an important alternative for humanities academics at present and in the future.